

Република Србија
Министарство за Косово и Метохију
Београд, 8. јун 2009. године

Поштоване даме и господо,

Иако свестан да су све бројке о многим чињеницама веома добро познате, осећам потребу да врло кратко, ипак, подсетим на њих. Оне сведоче о људским судбинама и патња, зато то и нису само бројке.

Од јуна 1999. године са Косова и Метохије је протерано више од 200.000 Срба и других грађана. Расељена лица своја боравишта су нашла у другим местима у Покрајини, у осталим деловима Србије, било у приватном смештају или у колективним центрима, у земљама у окружењу или у трећим земљама.

Од 437 места у којима су живели Срби до 1999. године, изузимајући општине Лепосавић, Звечан и Зубин Поток, етнички је потпуно очишћено 312 насеља.

Према подацима Високог комесаријата за избеглице УН, на Космет се до марта 2008. године вратило свега 18,060 Срба и других грађана. Међутим, број реалних повратника Срба је значајно мањи; Процењује се на, тек, око 5 хиљада. Једнострано, противправно проглашење независности од стране Привремених институција самоуправе на Космету, 17. фебруара 2008. године, имало је за последицу продубљивање страха и осећања неизвесности, што је потпуно зауставило, ионако спор, процес повратка.

Од доласка УНМИК и КФОР забележено је више од 7.000 етнички мотивисаних напада, убијено је преко 1000 Срба и 104 других грађана. Киднапован је 841 Србин, 960 лица је тешко рањено. Судбина многих несталих и киднапованих до данас није утврђена. Према подацима Српске православне цркве, локално албанско становништво је уништило 5.250 надгробних споменика на 254 гробља, док на више од 50 гробља не постоји ниједан читав споменик.

Оштећено је или уништено 155 православних цркава и манастира и 24 споменика културе, а многи споменици српске културне и верске баштине, који

представљају раритете, су угрожени. За само два дана организованог насиља, марта 2004. године, спаљено је 34 цркве и манастира, од којих су 18 регистровани као споменици од посебног културног значаја, а један је на листи светске културне баштине УНЕСКО.

Мултиетнички карактер Покрајине је нарушен. Положај Срба и других неалбанаца стагнира и по много чему се погоршава. Срби и остали грађани суочени су са бројним проблемима и нису у могућности да уживају основна људска права и слободе предвиђене релевантним међународним документима и актима домаћег законодавства. Имовина већег броја Срба и осталих неалбанаца је узурпирана, а ефикасни правни механизми за њену заштиту не постоје. Тешкоће у коришћењу здравствених услуга и у образовању деце, рестрикције струје и воде свакодневна су појава. Српски и језици осталих неалбанаца су потпуно запостављени у службеној употреби и у медијима.

Право на повратак, засновано на међународним принципима заштите основних људских права и слобода који су обухваћени „Водећим принципима интерне расељености“, није остварено. Подсећам да то право подразумева повратак избеглих и расељених у своје домове, обезбеђење сигурности живота, основних слобода и права, укључујући и повратак имовине, као и стварање других услова за трајан опстанак на старим или, зависно од услова, на новим пребивалиштима.

Уставни оквир за привремену самоуправу на Косову,¹ тачком 3.4. предвиђа, такође, да „све избеглице и расељена лица с Косова имају право да се врате својим кућама и да добију натраг своју имовину и личну својину“. Истим документом резервисано је за Специјалног представника Генералног секретара УН „потпуно овлашћење да обезбеди да су права и интереси заједница у потпуности заштићени“.

Међународни субјекти присутни на Космету, првенствено УНМИК и Међународне војне снаге на Косову нису успели да успоставе озбиљне механизме за ефикасну заштиту људских права.

Нажалост, о проблемима на Космету, могли бисмо да причамо јако дуго. То данас нећу чинити. Данас ћу подсетити на нека права која уживају сви грађани Европе, а која нажалост нису доступна Србима и неалбанцима на Космету. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода већ на самом почетку, као једно од основних права предвиђа **право на живот**. У конвенцији се наводи да „право на живот сваке особе заштићено је законом“. Нажалост, многим на Косову и Метохији то право, претходних година, није било доступно. За њих, ово и друга права из Конвенције, више немају смисла. Брутална нецивилизована сила одузела им је све.

Конвенција, такође на самом почетку, установљава и **право на слободу и сигурност**. „Свако има право на слободу и безбедност личности“, наводи се у Конвенцији. Ни ово право Срби на Космету не уживају.

Први Протокол уз Конвенцију установљава право на **заштиту имовине**. „Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права“.

Узурпација приватне имовине Срба је на Космету и разни видови злоупотреба у овој сфери довели су ово право до тоталног апсурда.

Превише времена је прошло, а да стање није поправљено.

Куда даље?

Оно што је прошло није могуће изменити. Зато, треба гледати у будућност, а будућност је већ данас.

Права која ужива сваки грађанин Лондона, Беча, Бона, Париза, Београда и Прешева морају бити доступна и Србима у Пећи, Приштини, Призрену, Ђаковици. Сви смо део Европе и сва ова права морају да важе једнако и за Енглеze, Француze, Немце, Албанце и Србе. Она су цивилизацијска тековина. Министарство за Косово и Метохију томе посвећује посебну пажњу. Не желимо да верујемо да ће подршка остварењу ових, али и свих других људских права и основних слобода Срба и свих других нација на Космету изостати. И не можемо унедоглед чекати на њихово остварење. То је први и основни задатак. Ми смо том задатку потпуно посвећени и подршку од свих очекујемо, већ, данас. Без тога нема Европе, без тога нема цивилизације.